ПОЛІКРИТЕРІАЛЬНІ МОДЕЛІ ВЕКТОРНОГО УПРАВЛІННЯ В ГНУЧКИХ СИСТЕМАХ ПЕРЕДАЧІ ЗМІННОГО СТРУМУ

Колесніченко А.Б., к.т.н., ст. викладач, Вітюк М.М., магістрантка
КПІ ім. Ігоря Сікорського, кафедра електричних станцій

Вступ. Полікритеріальні оптимізаційні моделі доцільно використовувати при пошуку найкращої стратегії управління одночасно за кількома показниками [1] або при необхідності явно відобразити в математичній моделі (ММ) будь-які інші вимоги, наприклад, до пристроїв регулювання (компенсації) реактивної потужності та/або пристроїв регулювання параметрів електричних мереж, які є елементами технологічної платформи гнучких систем передачі змінного струму – *Flexible Alternative Current Transmission Systems (FACTS)*.

При аналізі ММ багатоцільової оптимізації в якості критерія використовується не скаляр, а вектор

$$\vec{F}(\vec{X}) = \{F_1(\vec{X}), \ldots, F_n(\vec{X})\}, \qquad \vec{X} \epsilon \Omega_x, \tag{1}$$

при цьому задача полягає в одночасній екстремізації всіх *n* критеріїв (цільових функцій)

$$F_i(\vec{X}) \rightarrow \underset{\vec{X} \epsilon \Omega_x}{\mathrm{extr}}, \qquad i = \overline{1,n}. \tag{2}$$

Згідно [2], всі відомі алгоритми синтеза оптимальної системи так або інакше зводяться до об'єднання окремих критеріїв $F_i(\vec{X})$ в узагальнений критерій $\Phi=\Phi(F_i)$, за допомогою якого потім шукають оптимальне рішення в області компромісу. В переважній більшості випадків така процедура є досить складною і громіздкою, тому в практичній діяльності краща альтернатива визначається шляхом експертних оцінок або безпосередньо особою, яка приймає рішення (ОПР), що, безумовно, вносить певний елемент суб'єктивізму.

Постановка задачі. Розробити алгоритм пошуку оптимальної стратегії полікритеріального управління з використанням апарату теорії нечітких множин і, зокрема, підходу Беллмана-Заде.

Матеріали дослідження. При використанні підходу Беллмана-Заде алгоритм пошуку оптимуму системи (2) полягає в наступному. На першому етапі кожній цільовій функції $F_i(\vec{X}), \vec{X} \epsilon \Omega_x, \ i = \overline{1,n}$ повинна бути поставлена у відповідність нечітка цільова функція (нечітка множина)

$$A_i = \{\vec{X}, \mu_{A_i}(\vec{X})\}, \qquad \vec{X} \epsilon \Omega_x, \;\; i = \overline{1,n} \tag{3}$$

де $\mu_{A_i}(\vec{X})$ – функція приналежності (ФП) нечіткої множини;
n – кількість цільових функцій в ММ.

Як показано в [3], нечітке рішення D при визначених нечітких множинах (3) утворюється в результаті їх перетину

$$D = \prod_{i=1}^{n} A_{i.} \tag{4}$$

Функція приналежності нечіткого рішення D представляється у вигляді

$$\mu_D(\vec{X}) = \min\{\mu_{A_1}(\vec{X}), \dots, \mu_{A_n}(\vec{X})\}. \tag{5}$$

При наявності цілей різної важливості і заданих коефіцієнтах відносної важливості α_i ФП рішення D визначається з виразу

$$\mu_D(\vec{X}) = \min\{\alpha_1 \mu_{A_1}(\vec{X}), \dots, \alpha_n \mu_{A_n}(\vec{X})\}. \tag{6}$$

На підставі (5) або (6) можна отримати оптимальне рішення $\vec{X}^*$, при якому досягається максимальний ступінь приналежності нечіткому рішенню

$$\max_{\vec{X} \epsilon \Omega_x} \mu_D(\vec{X}) = \max_{\vec{X} \epsilon \Omega_x} \min \mu_{A_i}(\vec{X}). \tag{7}$$

Для того, щоб використовувати вираз (7), необхідно сформувати відповідні ФП $\mu_{A_i}(\vec{X})$. Цілком обгрунтованими можуть вважатися ФП, побудовані на підставі рекомендацій [4] при пошуку максимуму

$$\mu_{A_i}(\vec{X}) = \frac{F_i(\vec{X}) - \min\limits_{\vec{X} \epsilon \Omega_x} F_i(\vec{X})}{\max\limits_{\vec{X} \epsilon \Omega_x} F_i(\vec{X}) - \min\limits_{\vec{X} \epsilon \Omega_x} F_i(\vec{X}).} \tag{8}$$

або мінімуму

$$\mu_{A_i}(\vec{X}) = \frac{\max\limits_{\vec{X} \epsilon \Omega_x} F_i(\vec{X}) - F_i(\vec{X})}{\max\limits_{\vec{X} \epsilon \Omega_x} F_i(\vec{X}) - \min\limits_{\vec{X} \epsilon \Omega_x} F_i(\vec{X}).} \tag{9}$$

відповідної цільової функції.

Таким чином, другим кроком пошуку рішення є формування ФП для кожної з n функцій моделі (3) відповідно до (8) або (9) і знаходження ФП нечіткого рішення за виразом (5) або (6) в залежності від умов постановки задачі.

Третім (заключним) етапом є визначення оптимуму системи

$$\vec{X}^* = \arg \max_{\vec{X} \epsilon \Omega_x} \min_{i=\overline{1,n}} \mu_{A_i}(\vec{X}). \tag{10}$$

В [5] показано, що множина D досить добре узгоджується з областю Парето для широкого класу ФП $\mu_{A_i}(\vec{X})$.

Висновки. Побудова алгоритма пошуку стратегії полікритеріального управління на базі апарату теорії нечітких множин і, зокрема, підходу Беллмана-Заде є доцільною при розв'язанні оптимізаційних задач, що виникають при створенні та/або експлуатації гнучких систем передачі змінного струму. Основними перевагами підходу Беллмана-Заде можуть вважатися: 1) можливість відмовитися від необхідності попереднього виділення області Парето; 2) досить чітке визначення поняття «оптимальне рішення», під яким мається на увазі максимальний ступінь виконання всіх поставлених цілей.

Перелік посилань

1. Аввакумов В.Г. Постановка и решение электроэнергетических задач исследования операций. – Киев: Вища шк., 1983.- 240 с.

2. Брахман Т.Р. Многокритериальность и выбор альтернативы в технике. – М.: Радио и связь, 1984. – 288 с.

3. Беллман Р. Заде Л. Принятие решений в расплывчатых условиях // Вопросы анализа и процедуры принятия решений. – М.: Мир, 1976. – С. 172-215.

4. Вачнадзе Р.Г., Маркозашвили Н.И. К принятию решений в размытой среде // Сообщения АН ГССР. – 1974. – N 1. –С. 157-160.

5. Feng Ying-jun. A method using fuzzy mathematics to solve the vectormaximum problem // Fuzzy Sets and Systems. – 1983. – 9, N 2. – P. 129-136.